

113/1 TODALSELVA

FYLKE: Møre & Romsdal

Kommune: Aure

Nedbørfelt: 47 km²

Toppunkt: 821 moh.

Utløpspunkt: 0 moh.

Marin grense: ca 140 moh.

Kraftpotensial: -

SP-kategori: -

Økonomiklasse: -

Naturgeogr. region: 39a

Todalselva ligger helt sørøst i Aure kommune. Den har sitt utløp på nordsiden av Vinjefjorden 10-12 km sør for kommunesenteret.

Klimaet er kjølig oseanisk med humide forhold.

Todalen, hoveddalføret i vassdraget, er omkring 9 km lang og orientert i nordøst-sørvestlig retning. Den sørlige dalsiden er slak og går opp i 400-500 moh., mens den nordlige dalsiden er betydelig brattere og en del høyere med fjelltopper mellom 600-700 moh. Ved foten av den nordlige dalsiden er det partier med rasmark. Dalbunnen er flat de nederste 5-6 km før den ved Todalssetra begynner å løfte seg jevnt opp mot vannskillet. I den øverste delen av dalføret har elva, som her kalles Skarvla, gravd seg ned i en U-formet elvedal. Ved Todalssetra (100 moh.) møtes Skarvla, Bølielva fra sørøstlige områder og Svartholelva fra Slepådalsvatna (483 og 446 moh.) i nordøstlige områder. Til sammen danner de Todalselva. Elveløpet er bredt og elva er hurtigflytende, bare i enkelte partier renner den i svinger. Ved utløpet har elva dannet et mindre deltaområde. Nederst i hoveddalføret går det en sidedal, Kvistdalen, i nordlig retning.

Berggrunnen består hovedsakelig av gneis.

Dalbunnen er delvis skogkledd av furu med noe innslag av bjørk i nedre deler, og myrdrag innimellom. Langs elva vokser det til dels rike og frodige gråorskoger. I de sørvendte dalsidene dominerer løvskog med til dels stort innslag av varmekjære arter som alm og hassel. I de nordvendte dalsidene dominerer furu i de nedre delene, mens bjørkeskogen overtar lenger opp.

De nederste 2 km av dalen har jordbruksområder og bebyggelse. Bygdeveien krysser elva like ovenfor utløpet. På nordsiden av elva er det vei et par km opp til Moldbakkan. Langs sørsiden av elva er det vei helt opp til Todalssetra. I dalbunnen og i den sørlige dalsiden opp til Todalssetra er det til dels et intensivt skogbruk med hogst av bjørk og furu til henholdsvis ved og tømmer. Myrene er grøftet og tilplanet med gran. Også tidligere beitemark er blitt plantet til med gran. Elvekantskogen er i enkelte områder delvis fjernet eller uttynnet. Ei kraftlinje går på tvers gjennom hoveddalføret og videre opp Kvistdalen.

Naturfaglige verdier

Vassdraget har mange av regionens naturtyper representert og anses å være egnet som typevassdrag for områdene Nord- Møre og sørlige del av Trøndelag. Vassdraget har særlig stor botanisk verdi. Grytelvassdraget på Hitra som er vernet representerer en annen naturtype, betydelig mer kystpåvirket. Todalselva i Surnadal som også er vernet dekker heller ikke områdets naturtyper.

Botanikk

Vegetasjonstypene som er vanlige i de ulike vegetasjonsregionene i vassdraget er godt representert, og overgangene fra lavland til fjell er tydelige.

Den sørvendte dalsiden domineres av varmekjære plantesamfunn, og to almeskoglokaliteter er tidligere registrert som verneverdige. I dalbunnen er det en del inngrep i både elvekantvegetasjonen, myrene og skogen for øvrig i forbindelse med skogbruket, som ser ut til å øke i omfang.

*Meget stor verneverdi *****

Landfauna

Vassdraget har sin viktigste funksjon som hekkeområde for spurvefugl. Spurvefuglfaunaen er variert og representativ for regionen. Flere av artene har sitt kjerneområde i arealene med frodig almeli og oreskog. I fjellbjørkeskogen er det registrert uvanlig høy tetthet av troster. Innslaget av våtmarkstilknyttede arter er lite, men strandsonen ved utløpet byr på næring for en del trekkende vadere.

Hjort, rådyr og elg finnes i faste bestander i vassdraget. Særlig hjortestammen, men også rådyrstammen, er stor. Alle arter bruker nedbørfeltet hele året. Oter og gaupe påtreffes bare som streifdyr, mens hare, mink og rev finnes i mindre, faste bestander. Bever har etablert seg i løpet av 80-årene og har nå fast tilhold i vassdraget.

*Middels verneverdi ***

Vannfauna

Todalselva er middels variert mht. ferskvannsbiotoper, med middels artsmangfold og produktivitet. Vannfaunaen er representativ for de nordlige fjordvassdragene mot Trøndelag. Elva er laks- og sjøørretførende ca 6 km. Fangstutbyttet er ukjent. Det er i flere år satt ut lakseyngel av Surnastammen i vassdraget. Dessuten kan vassdraget forventes å være utsatt for oppvandring av rømt oppdrettslaks.

*Stor verneverdi ****

Kulturminneverdier

Todalen var en liten fjordarm i eldre steinalder og det er gjort funn fra denne perioden på gården Todal. På gården er det også funnet jernaldergraver. Vassdragsområdet gir mulighet for å belyse betydningen av utmarksressursene, særlig beitebruken, i jernalder og middelalder.

På den mangebølte gården Todal danner de spredte brukene på hver side av elva en liten grend. Mange av brukene har en helhetlig, gammel og velholdt bebyggelse, bl.a. med store lån og gamle buer. Her er dessuten småbruk fra ulike perioder i grendas historie, både tidligere husmannsplasser fra 1800-tallet og bureisingsbruk fra mellomkrigstiden. Bebyggelsen og det varierte og fine jordbrukslandskapet utgjør et kulturhistorisk svært verdifullt miljø. Utmarksdrift har etterlatt seg mengder av slåtter, høybuer og stakkstenger som det fortsatt finnes spor av. På Todalssetra ligger det et verdifullt setermiljø med 12 seterhus i tett klynge. Her er godt bevarte gamle hus, og røyser som kan ha sammenheng med bruk langt tilbake i tid. En gammel ferdselsvei går gjennom Todalen mot Hemne.

Området har varierte kulturminner, typiske for distriktet. Den godt bevarte og helhetlige gamle gårdsbebyggelsen, setergrenda og kulturlandskapet har store kunnskaps- og opplevelsesverdier i lokal og til dels regional sammenheng.

*Stor verneverdi ****

Friluftsinnteresser

Framkommeligheten er noe begrenset pga. de bratte dalsidene, men tilgjengeligheten til vassdragets viktigste friluftaktivitet, laksefisket, er god. Som lakseelv er Todalselva besøkt av folk både fra kommunen og tilreisende fra inn- og utland. For utfart generelt er bruken liten, men de høyereliggende delene ligger inntil et svært mye brukt, større fjellområde.

*Middels verdi ***

Landbruksinteresser

Det finnes om lag 800 da dyrket jord i drift. Brukene er relativt store, og produksjonsgrunnlaget er godt. Melk og kjøtt er de viktigste produktene. Det er gode beiteressurser, men disse blir ikke fullt utnyttet. Det er ikke aktuelt å ta i bruk dyrkingsreservene på 620 da med det første.

Total skogsmark er på omkring 13370 da, hovedsakelig løvskog. Det blir tatt ut både til eget bruk og salg. Det er plantet mye gran, men plantefeltene er ennå unge. Skogbruket har store utviklingsmuligheter. Det er bygget mange veier som gjør det lett å komme til med planting.

*Stor verdi ****